

često se okreće od Dobra, te smo potrebni Kristova oslobođenja. Isus je ta Istina koja oslobađa čovjeka, te nam pokazuje smisao slobode u služenju braći ljudima i Bogu. Njegova smrt na križu ispunjenje je slobode, a njegovo uskrsnuće je slavljenje plodnosti u istini proživljene slobode.

Vjera je istina koji treba živjeti, stoga je potrebno da kršćanin otkrije novost vjere i njenu prosudbenu snagu. Uz pomoć moralnog života vjera postaje živom ispoviješću pred Bogom i ljudima. Najsvjetliji primjer svjedočanstva je u mučeništvu. Njime sveci, a i sam Krist, pokazuju kako je vrednije umrijeti mučeničkom smrću, nego počiniti zlo iz bilo kojeg razloga. Kršćanin je pozvan na junaštvo, pa čak i voljeti teškoće poradi vječne nagrade. Crkva poslušna Istini nudi je svim ljudima, ali ne skriva njezine zahtjeve za radikalnošću i savršenošću. Pred moralnim normama svi smo jednaki, ma kakvog položaja ili staleža bili. Uvijek moramo strpljivo naučavati Kristov moral, ali nikada osuditi grešnike, nego samo grijeh. U svijetu je danas potrebna korjenita društvena obnova, zasnovana na moralnom osjećaju i Bogu kao dobrome. Nažalost, totalitarni režimi, kao što je primjer marksizma, ruše dobro osobe, te opovrgavaju postojanje objektivnog moralnog dobra.

Postoji jedna temeljna istina i moral po kojoj bi se morala voditi svaka vlast, ukoliko to izostane, ugrožena su i prava osobe kao takve. Moralna norma ne smije se nikada prilagoditi vlastitim interesima. Naša je narav slaba i sklona greškama, te samo uz pomoć Božje milosti može se živjeti moralno. Potrebni smo oprostjenja, kojeg nam je Bog podario po Isusu Kristu.

Moralni zakon teško je obdržavati, ali ne i nemoguće, nekad iziskuje mučeništvo. Potrebno je inkulturirati evanđelje u sve epohe života. To je moguće, jer Crkvu vodi Duh Sveti, koji u određenim trenucima podiže ljude, koji svojim životnim svjedočanstvom pozivaju na opredjeljenje za Kristov zakon. Evangelizacija u svome žaru mora nositi snažnu moralnu poruku. Zadaća teologa u Crkvi jest da sve dublje razumijevaju Božju Riječ, te je obznanjuju svima, kako bi razumjeli ono što su povjerovali.

Moralna teologija ima isti cilj; da obznanjuje zahtjeve vjere, kako bi vjernici lakše mogli razlikovati dobro i zlo. Dužnost im je podučiti vjernike o zapovijedima i pravilima što ih Crkva daje, kako bi baštinili život vječni. Ona razmatra čovjekovu duhovnu dimenziju i poziv na Božju ljubav. Normalnost danas nosi tragove prvog grijeha, te je potrebno vratiti se na početak, stoga Crkva uvijek podsjeća na radost oprostjenja. Biskupi su glasnici vjere i njihova je dužnost propovijedanje Evanđelja, te bdijenje nad Božjim narodom. Ova enciklika imala je prije svega važnost pokazati nepromjenjivost i univerzalnost moralnih normi. U svakom čovjeku odjekuje pitanje koje ga tjera da razmišlja što mu je činiti, a Crkva mu snagom Duha Svetoga daje odgovor na to pitanje, kako bi stigao do Kraljevstva Nebeskog.

Zaključak

Svaki čovjek je pozvan da slijedi Isusa, te se snagom njegove milosti očisti od grijeha. Najbolje svjetlo i primjer našem životu je Majka Marija, kojoj se i ovom prilikom utječemo, kako bi skladno i s ljubavlju živjeli život koji Krist od nas traži za vječno zajedništvo s Njime.

„LAUDATO SI“ (O MI' SIGNORE)

Uvod

Papa Franjo objavio je encikliku o ekologiji „Laudato si“ 24. svibnja 2015. Navedenom enciklikom obraća se cijelom katoličkom svijetu, ali i svim ljudima dobre volje da se zauzmu za očuvanje okoliša. Specifičnost ove enciklike je između ostaloga i u tome što Papa u njoj citira ekumenskog carigradskog patrijarha Bartolomeja I. koji je „prvi među jednakim“ patrijarsima Pravoslavne crkve. Možda je tomu doprinijela i činjenica da je papa Franjo sa patrijarhom Bartolomejom I. mjesec dana prije objavljenja same enciklike obišao izbjeglički kamp na grčkom otoku Lezbosu i tom prigodom poveo sa sobom tri izbjegličke obitelji u Vatikan. I ta gesta, među ostalima, govori o tome kako je ovaj Papa pastoralno usmjeren. Prikaz ove enciklike ima za cilj upravo to - ukazati na Papinu zauzetost za „zajednički dom“, ali i doprinijeti podizanju svijesti o brizi za život svega stvorenog na Zemlji.

Papa na početku citira sv. Franju, zaštitnika ekologije, koji u svojoj poznatoj Pjesmi bratu Suncu pjeva: „Hvaljen budi, Gospodine moj, za sestru našu, majku Zemlju koja nas uzdržava i nama upravlja i izvodi plodove razne i šareno cvijeće i travu“. U navedenoj „Pjesmi stvorenja“ Božji trubadur podsjeća da je Zemlja zajednički dom svih ljudi; ona je poput sestre s kojom dijelimo svoj život i majke koja nas prima u svoje ruke. Papa dalje ističe da ta sestra jeca zbog zla koje joj se nanosi, zbog neodgovornog korištenja i zlorabe dobara koje je Bog stavio u

fra Darijo Sinković

nju. Ljudi su odrasli misleći da su njezini vlasnici i gospodari, kojima je dopušteno pljačkati i iskorištavati je do mile volje, pa se tako među najzlostavlanije ubraja i planet Zemlja koja se „muči u porođajnim bolima“ (Rim 8, 22). Čovjeku je Bog dao zemlju da odgovorno upravlja njome, a ne da sebično gospodari i zloupotrebljava Zemlju.

Papa Franjo spominje i papu Ivana Pavla II. koji je pozvao na globalno ekološko obraćenje i istodobno primjećuje kako se premalo nastoji oko održavanja moralnih uvjeta autentične „ljudske ekologije“. Papa Franjo, u zajedništvu s predstavnicima drugih kršćanskih

zajednica i religija svijeta, izražava brigu za ekološka pitanja, te upućuje hitan poziv da se zaštiti zajednička kuća svih Božjih stvorenja. U tom smislu Papa se nada da će ova enciklika, koja je važna i za socijalni nauk Crkve, pobuditi sve ljude dobre volje da se zauzmu i angažiraju po pitanju ekologije i brige za okoliš.

Sadržaj enciklike

Papa u ovoj enciklici ističe da sva teološka i filozofska promišljanja o stanju čovječanstva i njegovu poboljšanje mogu zvučati samo kao ponavljanja i kao apstraktna poruka ukoliko se ne temelje na istinskoj analizi današnje situacije. Iz jasne analize mogu proizaći i jasna rješenja. Drugim riječima, svaki govor o ekologiji je suvišan ako ne urodi konkretnim zauzimanjem, ako čovjek ne postane svjestan odgovornosti za zemlju čiji je on dio. Čovjek mora biti svjestan da mu je zemlja dana na odgovorno upravljanje. Kršćanstvo uči da je Bog stvorio svijet i čovjeka i da je sve stvoreno prepustio čovjekovoj upravi. No, zanimljiva je činjenica da Bog čovjeku nije dao nikakav radni program, već razum i slobodu da sam pronalazi i slijedi zakone i oblike života. Čovjek je tako dio svijeta, u njemu se otkriva i razvija, a svijet postaje njegov ambijent. Stalno ubrzavanje čovjekova ritma rezultira i sve većim promjenama u svijetu. Zato se danas osjeća i sve veća potreba za brigu o okolišu koji nas okružuje pa i za ono što se događa na našem planetu. U tom smislu i Papa iznosi neka pitanja koja pobuđuju nemir, ali i nudi odgovore koji ukazuju na put kojim treba ići.

Uz problematiku onečišćenja i klimatskih promjena Papa na osobit način upozorava na važnost pitke vode.

Tako u broju 28. čitamo: „Čista pitka voda od primarne je važnosti, jer je nužna za čovjekov život i za održavanje zemnih i vodenih ekosustava. Veliki gradovi, koji ovise o znatnim zalihama vode, iskusili su razdoblja nestašice, kojoj se u kritičnim trenucima ne pristupa uvijek s dovoljno nadzora i nepristranosti. Nestašicom vode posebno je pogođena Afrika, gdje veliki dijelovi pučanstva nemaju pristup zdravoj pitkoj vodi ili trpe sušu, koja otežava poljoprivrednu proizvodnju.“ Iz navedenog citata sasvim je razvidno kako Papa izražava svoju zabrinutost i za siromašne, što je zapravo konstanta i glavni program njegova pontifikata.

Inače, Katolička crkva je o ekološkom problemu prvi put jasno progovorila 1971. godine u Apostolskom pismu bl. pape Pavla VI. *Octogesima adveniens*: „Nesmotrenim iskorištavanjem prirode čovjek bi je lako mogao razoriti, te i sam postati žrtvom njezina razorenja“, a kasnije će i sv. papa Ivan Pavao II. u svojim enciklikama *Redemptor hominis*, *Sollicitudo rei socialis* i *Centesimus annus* također svratiti pozornost na uništavanje prirode. Svakako vrhunac govora o ekologiji predstavlja ova enciklika pape Franje u kojoj on izražava zabrinutost o problematici ekološkog onečišćenja.

Papa Franjo u Enciklici govori i o gubitku bioraznolikosti. Za dobro funkcioniranje ekosustava potrebne su i gljive, i alge, i crvi, i mali kukci, gmazovi i bezbroj raznih mikroorganizama. Neke brojne vrste, čije ugrožavanje prolazi redovito nezapaženo, imaju presudno bitnu ulogu u održavanju ravnoteže određenog mjesta. Papa je ovdje izvrsno zapazio važnost svih organizama u ekosustavu, za razliku od nas kojima se neki često čine štetni i suvišni. Primjerice,

mnoge ptice i kukci koji izumiru zbog djelovanja otrovnih pesticida, koje je stvorila tehnologija, korisni su samoj poljoprivredi, i njihovo izumiranje morat će se nadoknaditi drugim tehnološkim zahvatom koji će vjerojatno izazvati nove i još veće štetne posljedice.

Drugi problem je današnje stanje prevelike naseljenosti gradova koje negativno utječe na zdravstveno stanje ljudi. U tom smislu Papa ističe: „Danas smo, primjerice, svjedoci nerazmjernog i nesređenog povećanja mnogih gradova, u kojima je život postao nepodnošljiv sa zdravstvenog gledišta, ne samo zbog onečišćenja izazvanoga ispuštanjem otrovnih plinova, nego i zbog urbanog kaosa, problema s prijevozom, te pretjerane buke i svjetlosti.“ Ovdje se želi upozoriti ljude i na pretjerano korištenje moderne tehnologije koja je toliko zagospodarila čovjekom da je umjesto gospodara postao

njezin rob. Umjesto da čovjek suvereno gospodari modernom tehnologijom, ona izgleda sve više gospodari njime. Veliki problem, preko kojeg se puno puta olako prijeđe, je i nedostatak zelenih površina u gradovima, a zelene površine su izvor kisika. Papa također ističe kako su gradovi zagušeni betonom, asfaltom, staklom i metalom, a lišeni su fizičkog kontakta s prirodom. Sve navedeno za posljedicu ima negativan utjecaj na čovjekovo zdravlje i općenito na razvitak života na Planeti. Zato Papa naglašava da smo pozvani postati Božja „oruđa“ kako bi naš planet bio onakav kakvim ga je on sanjao pri stvaranju i kako bi odgovarao njegovu planu mira, ljepote i punine. U tom smislu čovjek je pozvan posvjestiti sebi da mu je sve što je Bog stvorio u svojoj dobroti stavljeno u službu i na odgovorno upravljanje, a ne na bezobzirno iskorištavanje. Da bi čovjek ostvario ispravan odnos prema prirodi

treba najprije imati ispravan odnos prema samome sebi i svojim bližnjima. Kad to postigne dobar odnos bit će samo logična posljedica ovog prvoga.

Neka rješenja koja papa Franjo predlaže

Papa Franjo, usprkos stavovima nekih znanstvenika koji odbacuju ideju Boga Stvoritelja, ističe snažan i konstruktivan dijalog između religije i znanosti. U tom kontekstu Papa ističe: „Katolička crkva je otvorena za dijalog s filozofskom mišlju, i to joj omogućuje iznjedrili razne sinteze vjere i razuma, a kada je riječ o društvenim pitanjima, takva se sinteza može ustvrditi u razvoju socijalnog nauka Crkve, koji je pozvan na stalno obogaćivanje polazeći od novih izazova.“ Vjera je uvijek u dijalogu sa filozofskim mišljenjima i sa znanostima, što ne znači da je time izgubila svoje vrijednosti, nego zajedno s njima gradi bolji odnos čovjeka i svekolikog stvorenja.

Vraćajući se na Knjigu Postanka Papa govori da izvještaji iz nje upućuju na to da se ljudski život temelji na tri tijesno povezana i isprepletena odnosa: s Bogom, s bližnjim i sa zemljom. Čovjek prirodu naseljava i obrađuje te među ljudima i prirodom postoji odnos međuovisnosti. Priroda je s jedne strane podvrgnuta čovjeku i bez njega nema smisla. S druge strane opet i čovjek ima zadaću razvijati i usavršavati prirodu, a ne gaziti je i uništavati. Prema Sv. pismu, ta tri bitna odnosa su raskinuta, ne samo izvana, nego i u čovjeku, a taj raskid je posljedica grijeha – činjenice da su se ljudi umislili da mogu zauzeti Božje mjesto i odbili se priznati ograničenim stvorenjima. Primjer potpunog sklada s prirodom i zahvaljivanja Bogu što ju je stvorio je sv. Franjo Asiški koji se, kako tvrdi sv. Bonaventura, sveopćim pomirenjem sa svim stvorenjima na neki način vratio

u stanje prvobitne nevinosti. On je hvalio Boga za sva stvorenja i učio je svoju braću ljubiti sve stvoreno.

Budući da je sve stvoreno od Boga, čovjek ništa ne smije sebi držati u vlasništvu, jer je i on sam Božje stvorenje. Sve nas je isti Otac stvorio i sva bića ovoga svijeta su povezana u neku vrstu sveopće obitelji, ali to ne znači izjednačavati sva bića i oduzeti ljudskom biću jedinstvenu vrijednost koja ujedno za sobom povlači beskrajnu odgovornost. Ljudsko biće nije tek jedno u nizu stvorova, nego je kruna Božjeg stvaranja. Čovjek nije bilo kakvo biće, već biće što ga je Bog stvorio za sebe kao svoga sugovornika i sustvoritelja, pa je stoga čovjek uzvišeni dostojanstvenik, premda ostaje stvoreno, ovisno i ograničeno biće.

Ljudsko srce, ističe Papa, kada je doista otvoreno sveopćoj zajednici, iz toga bratstva ništa ne isključuje: „Mir, pravda i očuvanje stvorenog svijeta su tri potpuno međusobno povezana pitanja, koja se ne mogu odvajati i obrađivati pojedinačno, a da se ne padne u redukcionizam“. Ako odvojimo bilo koji od ova tri međusobno povezana pitanja ne možemo imati ispravan odnos prema stvorenom svijetu.

Isus Krist, utjelovljeni Sin Božji, je pozivao svoje učenike kroz razgovore da prepoznaju očinski odnos koji Otac ima sa svim stvorenjima, te ih podsjeća: „Ne prodaje li se pet vrapčića za dva novčića? Pa ipak ni jednoga od njih Bog ne zaboravlja“ (Lk 12, 6). Sam Isus je živio u punom skladu sa stvorenim svijetom. Ako je Sin Božji ovako poimao sav svijet i sve stvoreno na njemu, onda smo svi pozvani poštivati stvoreni svijet i ne narušavati njegov sklad.

Papa u enciklici navodi tehnologiju kao kreativnost i moć. On ističe da je čovječanstvo ušlo u novo doba, u kojem

nas je moć tehnologije dovela do raskrižja. Čovječanstvo je napredovalo velikom brzinom, što opet ne znači da je i zrelo odgovorno primiti svu tehnologiju. Sve što je tehnički moguće, nije i etički dozvoljeno. Jedino ako je pravilno usmjerena, tehnološka moć može iznjedrili doista dragocjena sredstva za poboljšanje kvalitete ljudskog života, počevši od stvari kojima se svakodnevno služimo u kućanstvu, pa sve do velikih transportnih sustava, mostova, zgrada i javnih prostora. Tehnologija je itekako korisna u pogledu unaprijeđenja ljudskog života ili pak u pogledu medicinskih dostignuća čiji su djelatnici pozvani činiti dobro ljudima, a ne djelovati protiv ljudskog života ili ga oduzimati. Stoga je potrebna etika tehnologije koja će modernim

znanstvenicima posvjestiti da nije etički dopušteno sve što je tehnički moguće.

Papa Franjo, dakle, želi suvremenom čovjeku posvjestiti da je on sam dio stvorenog svijeta, a ne netko iznad svijeta. Čovjek je u svijetu i ne može bez svijeta. „Pretjerani antropocentrizam“ Papa smatra glavnom zaprekom svemu što je zajedničko i svakom pokušaju jačanja društvenih veza. Stoga, ističe Papa da je kucnuo čas da se iznova posveti pozornost stvarnosti i granicama koje ne ograničavaju, nego stvaraju mogućnost zdravijeg i plodonosnijega ljudskog i društvenog razvoja. Protiv „praktičnog relativizma“, koji je uzor poremećaja današnjeg društva, Papa vidi rješenje – u čovjeku kao odgovornom upravitelju koji se brine za svekoliko stvorenje, jer

pogrešan način shvaćanja čovjeka može dovesti do iskrivljenog načina života.

U traženju rješenja ekološkog problema, nadalje, ne postoji samo jedan princip, jer svaka država ima svoje potrebe i mogućnosti provođenja projekta. Jedino se mogu poticati novi oblici zajedničke suradnje i organizacije, kojima će se štiti lokalni ekosustav od uništenja. Suradnja je stoga bitan element ekološkog problema, jer će se jedino suradnjom međunarodnih organizacija postići „ekološko obraćenje“ kako to Papa zove, te će se barem donekle riješiti problem koji je čovjek svojim nerazboritim ponašanjem izazvao.

Zaključak

Enciklika „Laudato si“ pape Franje iznosi nam na vidjelo problematiku ekologije u suvremenom svijetu. Radi se o tematici koja, iako je aktualna svugdje u svijetu, ne dobiva pažnja koju zaslužuje. Papa ovom enciklikom želi ukazati na nužnost zaokreta na svim područjima gdje se nekontroliranim razvojem ugrožava prirodni sklad. Mnogi stručnjaci su očekivali objavljivanje ovakve enciklike puno ranije, te stoga tvrde i da

je enciklika došla prekasno. Međutim, Katolička crkva je i prije ovog dokumenta objavljivala bilo apostolska pisma bilo smjernice u kojima se bavila pitanjima ekologije. Ovu Papinu encikliku bismo mogli nazvati krunom svih napora dosadašnjih poglavara Katoličke crkve da svojim angažmanom doprinesu podizanju svijesti o važnosti očuvanja svega stvorenog.

Ekološki problem se danas ne shvaća kao problem pojedinca, nego se sve više shvaća kao zajednički problem svih ljudi. Ne radi se, dakle, o problemu pojedinog naroda ili nekog šireg područja, nego o svjetskom problemu na prvom mjestu. Stoga Papa, kao poglavar Katoličke crkve, potiče sve ljude dobre volje da se ujedine i počnu rješavati ekološke probleme. On poziva međunarodnu zajednicu i svjetske religije da nađu najbolja rješenja za ovaj problem te tako izbjegniju velike katastrofe koje nam se mogu dogoditi ako navedene probleme zanemarimo. Tek kad se shvati ovaj problem i kad ga se počne zajednički rješavati moći će se očekivati i bolji odnos prema prirodi.

Naši preminuli

